

Wychodzi
dwa razy
na tydzień

KORRESPONDENT

przy Gaze-
cie War-
szawskij.

HANDLOWY, PRZEMYSŁOWY I ROLNICZY.

DNIA 18 PAŹDZIERNIKA.

№ 79²

ROKU 1848

ADMINISTRACJA WIEJSKA.

(Ciąg dalszy.)

Oznaczyć ilość paszy z pastwiska, daleko jest trudniej jak wyrachować ją z danej przestrzeni łąk, bo ani mierzyć ani ważyć takowej nie można, tutaj więc doświadczenie i miejscowe podania najwięcej mogą być pomocnymi.

Koppe utrzymuje: że w takich razach, z powierzchniowego stanu młodego bydła i koni pewniej sądzić można o ilości i dobroci paszy pastwiskowej.

Burger zwykł rachować, że dorosła owca pożywa na pastwisku dziennie 8 fun. trawy, na co także inni autorowie zgadzają się; niekiedy jednak liczą 1 konia lub dorosłą sztukę bydła za 10 owiec, a poprawnych owiec tylko 8 za 1 krowę.

Koppe liczy: że na gruntach trzech pierwszych klas dla 1-niej krowy lub 10 owiec, potrzeba pastwiska 137 do 166 prętów kwadratowych; na gruntach klasy 4-tėj jeden morg, klasy 5 tej do 7 1/2 półtora morga.

Według tegoż, najwyższy w przecięciu dochód, jaki jeden morg pastwiska wydaje, będąc przez 5 miesięcy letnich za pastwisko używany nie można szacować wyżej nad 2500 funtów siana.

Uważa także, iż pastwiskowe rośliny wzrosłe na gruncie ornym i uprawnym, są dla bydła bardzo przyjemne i pożywne; to samo potwierdza Beyer, utrzymując: że rośliny pastewne na polu uprawnym rosnące, nie tylko lepszy mają smak, ale nadto pożywając je zwierzęta, lepiej się tuczą, ztąd zaś większa masa produktów czyli płodów zwierzęcych, krowy więcej mleka dają, a owce piękniejsze runa wełny.

Jest on także zdania: że przestrzeń gruntu na pastwisko zajęta i według wyrachowań dla 10 owiec pożywienie dająca, gdy użyta zostanie pod rośliny pastewne dostarczy paszy dla 20 do 30 owiec.

Zresztą przy szacowaniu zasługuje także na uwagę: większa lub mniejsza odległość pastwisk od środka gospodarstwa; wpływa ona znacznie na pożytek z pastwiska zatem i na wartość takowego.

Z przecięcia liczą 4 do 4 1/2 funtów surowej paszy na 1 funt siana.

SZACOWANIE OGRODÓW OWOCOWYCH I WARZYWNYCH.

Ogrody owocowe.

Szacunek ogrodów od wielu bardzo okoliczności i miejscowości zależy.

Potrzeba zwrócić uwagę na dobroć gruntu, na wiek drzewa, wzrost jego, siłę i stan.

Oblicza się liczba drzew np. na jednej morgu, i według tego stanowi się ogół drzew w całym ogrodzie, dzieląc drzewa na kategorie pod względem wieku, siły ich wegetacji, gatunków i pożytku.

Do wyrachowania produkcji służyć może rachunek ile jedno drzewo wydaje owocu.

Niektórzy liczą że jedna sztuka drzewa w gruncie dobrym, gdy dojdzie zupełnego swojego wzrostu i dojrzałości, to jest gdy zdolne jest samo przez się oprzeć natarczywości wiatrów, może wydać w dobrym roku półtora korca owocu.

Według tax Rządowych, mógł jeden polski drzew owocowych, w miarę dobroci owocu, położenia mniej więcej korzystnego, ocenia się na intratę od zł. 26 gr. 20 do 78 gr. 28.

Koszta utrzymania drzew nie są wielkie; we Francji liczą jeden dzień roboty na 60 do 70 sztuk drzewa, dla jednego robotnika.

Ogrody warzywne.

Jeżeli ogrody te starczą tylko na domową potrzebę, liczą się jak grunta orne właściwego gatunku; jeżeli zaś więcej nad potrzeby domowe dostarczają, a mianowicie gdy blisko miast dobra są położone, natenczas wartość ich wyższą jest o 1/3 od wartości gruntów ornych.

Według tax rządowej, mógł jeden polski ogrodu warzywnego ocenia się na intratę w kwocie złp. 13 gr. 4—podobnie szacują się chmielniki i ogrody tytuniem plantowane.

SZACOWANIE LASÓW.

Szacowanie lasu zasadza się na oznaczeniu wartości jego pieniężnej, bądź jako gruntu, bądź też jako produkcji w drzewie, które powierzchnia tego gruntu obejmuje.—Ztąd więc wynikają dwa rodzaje szacowania: 1-szy jako gruntu, 2-gi powierzchni lasem pokrytym.

Byłoby tu zbytecznym przytaczać korzyści z nauki której zasady wyłożyć zamierzamy, bo każdy przyzna; że oszacowanie lasu, jest to już główne ogniwo, główne kółko, jakie spaja całkowity łańcuch pracy, będącej przedmiotem nauki leśnictwa; jest to dopełnienie całości onejże, wszelkie bowiem poprzednie jej usiłowania dążą do wykrycia i osiągnięcia produkcji, która następnie zwrócić ma na siebie uwagę znawcy przystępującego do oszacowania.

Wykazać wartość gruntów ornych, łąk, albo jakich zakładów fabrycznych nie podlega takim trudnościom, dochód daje się widoczniej oznaczyć, a gdy jest wiadomym, mamy zaraz i cyfrę procentową od wyłożonego kapitału, i tak np.

Jeśli grunt jaki orny jest wydzierżawiony za czynsz 50 franków rocznie, łatwo oznaczyć że wartość jego wynosi:

1000 fran. biorąc za zasadę stopę procentową 5%.

1250 fran. jeśli stopa procentowa od kapitału pieniężnego przyjęta jest na 4%.

1666⁶⁶/₁₀₀ fran. jeśli można go mieć na 3%.

lecz jak oznaczyć cyfrę rocznego dochodu z lasu, trzymając się dopiero przytoczonej zasady?

np. hektar (536 prętów pols.) lasu uczyni dochodu 1000 fr. w kolej 20° letniej, (*) zatem 1000 fr. mamy przychodu po każ-

(*) Przez wyraz kolej rozumie się w leśnictwie czas gospodarowania leśnego, od wyprowadzenia jednorazowych pędów, czyli od

dym upływie lat 20, a podług tego przypadają na rok fr. 50 dochodu *pozornego*, nazywamy go *pozornym*, bo jak się zaraz przekonamy, rzeczywisty jest daleko niższym.

Porównajmy dochód właściwy z hektaru gruntu ornego, na 50 fr. rocznie ustanowiony a więc za lat 20 czyniący 1000 fr. z dochodem z hektaru lasu w koleji rębnej lat 20, także 1000 fr. dającego.

Weźmy najprzód dochód z gruntu ornego. Dochód ten fr. 50 corocznie odkładając wzrastać będzie procentami i tak: fr. 50 z pierwszego roku procentować będzie przez lat 19 z 2.0 roku przez lat 18 z 3.0 przez lat 17 i tak dalej aż do roku 2-go czyli ostatniego.

Zebrań tych procentów biorąc tylko podług stopy 4%o, stanowić będzie znaczny przyrost do kapitału, grunt bowiem pomieniony nie tylko opłaci mi 20 razy po 50, czyli wogóle 1000, ale prócz tego procenta wzrosną do 600 fr. za czem idzie, że grunt orny, uczyni w ciągu lat 20 fr. 1600. Kiedy las po 20 latach da jedynie przychodu 1000 fran.

Okazuje się przeto: że grunt orny z gruntem pod las zajęтым, chociaż obadwa jednakowej są przestrzeni, nie mają wszakże równiej sobie wartości, jakkolwiek *pozornie* dochód roczny z obudwóch po 50 fr. przypada, z czego wypływa: że *grunt pod las zajęty nie może być tak szacowany jak grunt orny*.

Prawdę tę stwierdzają jeszcze inne porównania: np. na granicach skalistych, twardych, mających lekką powłokę ziemi rodzajnej, drzewo daleko lepiej się utrzymuje i rośnie, aniżeli na niektórych równinach, chociaż grunt posiadałby jednakowe własności. Drzewo np. piękniej wyrasta od strony północnej gór, jak na pochyłościach od strony południowej; kiedy przeciwnie, grunta orne na takichże pochyłościach, nie przyniosłyby żadnej, prawie korzyści, a tém bardziej gdyby tak jak las ku północy były położone; ztąd też zasada: że *grunta orne jednakowej natury, mogą bardzo znakomitej być wartości, gdy są pod las zajęte, a nie mieć prawie żadnej jako grunta orne*.

Łatwiejsze sposoby wyznajdowania wartości gruntów leśnych.

Weźmy np. jaka będzie wartość gruntowa hektaru lasu (536 prętów pols.), który dobrze zagospodarowany, po upływie lat 25 ma przynieść czystego dochodu 600 fr., po strąceniu kosztów administracji, jakimi są; uprawa, konserwacja, dozór i t. p. tudzież ciężarów.

Rzeczywiście wartość ta równać się powinna kapitałowi, który umieszczony na procent składany przyniosłby po 25 latach (licząc dajmy na to stopę proc 4%o w procentach 600 fr., czyli według wykonanego rachunku, równać się kapitałowi 360 fr. ¹⁸/₁₀₀o.

Dochodząc wartości tej znanymi sposobami arytmetycznymi lub za pomocą logarytmów, utrudniałoby pracę i nie zawsze dałoby się wykonać przez osoby mniej wprawne, podajemy więc prościejszą zasadę.

Kapitał np. 1000 fr. z procentem składanym po 4%o w takiej postępuje progressji rocznej:

1000 fr. lub złp. z końcem roku 1-o z proc. fr.	40	czyni fr.	1040
" " " 2-o " "	41.60	" "	1081.60
" " " 3-o " "	43.26	" "	1124.86
" " " 4-o " "	44.99	" "	1169.85

a posuwając się w takiej progressji do lat 25, kapitał 1000 franków lub złotych wzrasta do summy 2665.84/100 (*)

z której straciwszy początkowy kapitał 1000 procenta narosłe wynoszą . . . 1665.84

Jeśli tedy dla pozyskania w ciągu lat 25 procentu składanego 1665.84 potrzeba nam kapitału pierwiastkowego 1000, następuje się pytanie:

zasiania lasu, aż do dojścia drzewa do *rębności*, to jest do czasu w którym drzewo *rębne* ulega wycięciu.

(*) Szczegółowe tabelki procentu składanego do podobnych wyrachowań przydatne, znajdują się w Noworoczniku dla Ziemian (1845 r.)

jakiegoby potrzeba kapitału, aby po 25 latach przyniósł procentu składanego 600 fr. lub złotych?

Kapitałem tym jak to już wyżej nadmieniliśmy jest 360 18, żeby zaś nieobarczać możnemi wyrachowaniami, obmyśloną została dołączająca się.

Tabella do obliczania wartości gruntów leśnych.

Kolej rębności czyli po- ręby w latach	Liczba procentowa 1-go hektaru według sto- py procentowej.			Kolej rębności czyli po- ręby w latach	Liczba procentowa 1-go hektara według sto- py procentowej.		
	5%o	4%o	3%o		5%o	4%o	3%o
10	1590	2082	2908	26	391	564	865
11	1408	1854	2603	27	366	531	819
12	1257	1664	2349	28	342	500	776
13	1129	1504	2134	29	321	472	757
14	1020	1367	1951	30	301	446	701
15	927	1249	1792	31	283	421	667
16	845	1146	1654	32	266	399	635
17	774	1055	1532	33	250	378	605
18	711	975	1424	34	235	358	577
19	655	903	1327	35	221	339	551
20	605	840	1241	36	209	322	527
21	560	782	1162	37	197	306	504
22	519	730	1092	38	186	291	482
23	483	683	1027	39	175	276	461
24	449	640	968	40	165	263	442
25	419	600	914	—	—	—	—

Użycie tabelli dla sprawdzenia powyżej przytoczonego rachunku: Biorę z tabelli odpowiednią cyfrę liczbę lat danych, np. tu 25 obok których w rubryce procentu 4%o stoi cyfra 600 cyfrę tę mnożę przez liczbę spodziewanego do-
chodu powyżej oznaczonego. 600

otrzymujemy ztąd. 360,000
odkreślam 3 liczby od strony prawej i zostaje mi ze strony lewej 360 jako kapitał żądany, ¹⁸/₁₀₀ jest tu z ułamków pominięte.

Iny jeszcze przykład:

Rębność w 20 letniej kolei 1 hektara (536 prętów pols.) ma uczynić dochodu 700 franków lub złotych, jaka więc jest obecnie wartość tego kawałka lasu, licząc z procentem 5%o.

Zatem: biorę z tabelli cyfrę przyległą liczbie lat danych 20, którą jest. 605

takową mnożę przez liczbę spodziewanego dochodu 700
to uczyni. 423,500

odkreślam 3 liczby, jako powyżej wskazano, wypada 423.5/10, która to liczba oznacza mi terażniejszą wartość owego kawałka lasu, bez potrącenia kosztów administracji, na które w miarę rzeczywistego wydatku, strącam rocznie pewien procent, i takowy mnożę przez liczbę lat naznaczonej kolei. (*)

Trzy są sposoby najczęściej używane gospodarowania lasów:

- a) las wysokopienny,
- b) las niskopienny.
- c) las mieszany, połączoney.

a) Przez *las wysokopienny*, rozumiemy uprawę lasu, której głównym dążeniem jest doprowadzenie drzewa do jak najdłuższego wieku, a po wyrąbaniu, otrzymanie młodzieży z nasienia samowolnie spadłego, bez wszelkiej sztucznej uprawy. Drzewo z lasu takie-

(*) Przedmiot niniejszy obszernie z pomocą tabelli w dziele francuskim wyłożony, nie dałby się tak objąć w ramy pisma naszego, aby za instrukcję zupełną mógł posłużyć; na tém więc co dopiero podaliśmy ograniczyć się musimy, z dodaniem atoli niektórych ważniejszych uwag, bliżej miejscowości naszej dotyczących.

go używa się na budulec zwyczajny i okrętowy, na klepki i na grubą browarkę.

b) *Las niskopienny* jest ten w którym drzewo stosownie do założonej kolei i podziału co 10, 15, 20 albo 30 lat zostaje zupełnie wyrąbanem a las z pniów lub karczów na nowo się zagaja.

c) *Las mieszany połączony*, w którym drzewa wysoko i niskopiennie są chodowane jednocześnie; pierwsze z nich ile możności w jednakowych od siebie odległościach, bez względu na wiek, hodują się, drugie zaś to jest niskopiennie w jak najkrótszej kolei, porządkiem, wraz z częścią drzewa wysokopiennego, wycinać należy.

Jak przez samo urządzenie lasu bez oszacowania z mniejszą lub większą ściśłością nie możemy należycie rozłożyć zapasów istniejących *drzewostanów* (*) na lata przez które wystarczyć mają, tak z drugiej strony, samo szacowanie nie może wykazać wiele i jakiego drzewa możemy się spodziewać z wycięcia tychże drzewostanów, jeśli w plonie gospodarczym nie wskażemy kiedy, to jest w jakim wieku, każdy drzewostan ma być wycięty.

Jeżeli szacowanie ma na celu wyznaczenie ceny pewnego lasu dla sprzedaży takowego lub ustanowienia wartości w kapitale, nazywamy to dla rozróżnienia od innych rodzajów szacowania *ocenieniem*. (d. c. n.)

O SZKODLIWOŚCI PIÓR STAŁOWYCH DLA PISZĄCYCH I GRAJĄCYCH
NA INSTRUMENTACH.
(z Tygodnika Lekarskiego.)

Każdy nowy wynalazek ma swą dobrą i złą stronę, jest źródłem nowych przyjemności i przykrości, pożytku i szkody. Tym to dzieje się sposobem, że przy postępie przemysłu i cywilizacji razem wykształcają się niedoleżtwa i cierpienia rodu ludzkiego. Uwagę tę potwierdza także prosty wynalazek użycia piór stalowych zamiast piór gęsiich do pisania.

Kurec w palcach przypisaniu był dotychczas bardzo rzadkiem zjawiskiem. Skoro zaś tylko upowszechniło się użycie piór stalowych, i to cierpienie w równym stosunku częstszem się stało, czego przyczynę nie trudno odgadnąć. Pióra stalowe są jak wiadomo daleko twardsze od piór gęsiich, i nie tak łatwo się uginają. Jeżeli zatem szpalt, czyli rozszepienie pióra ma się przy pisaniu rozszerzyć, to wymaga mocniejszego nierównie przeisku ze strony piszącej ręki, na całe pióro. W tym samym stosunku natężenie mięśni, odpowiednich palców, musi być powiększone. Kto zatem wiele pisać musi, a przypadkiem cierpi osłabienie mięśni, lub drażliwość podwyższoną palcowych nerwów ruchu dowolnego; u tego koniecznie z łatwością musi nastąpić przedrażnienie tychże organów i mimowolne skurczenie odpowiednich mięśni. To cierpienie nazwano, jak wiadomo, kurczem piszących, chociaż dawniej, częściej zdarzał się u szwaczek aniżeli u piszących. W napadzie kurczu ściągają się mięśnie zginacze palca wielkiego i wskazującego, które pióro trzymają i prowadzą, mniej zaś mięśnie pozostałych trzech palców, i to mimowolnie i tak silnie, że ztąd znaczny ból powstaje. Ból naprzód chwytą palce, potem przedramię nad stawem pięściowym, po wewnętrznej stronie, kołący i nieznośny. Często ból idzie wyżej na przedramieniu i zdaje się mieć swe siedlisko w zginaczach: *flexor quatuor digitorum profundus* i *flexor pollicis longus*. W początkach ból po chwili przemija, jeżeli się natychmiast pióro odłoży, ale łatwo się wraca i wtedy dłużej zwykł trwać.

Skoro te dolegliwości okazały się u osób piszących stalowemi piórami, i to nawet w lekkim stopniu, wtedy jeszcze czas porzucić pióra stalowe i wzięść się do pisania piórami gęsiemi; w przeciwnym bowiem razie cierpienie to staje się uporczywem i nieznośnem.

(*) Drzewostan, jest to pewna część lasu zawierająca drzewo je dnakowego wieku, albo gatunku, w jednakowym stopniu zwarcia lub pomieszania gatunków drzewa wzrosłe.

Nie chcemy jednak utrzymywać, jakoby pióra stalowe dla wszystkich były szkodliwe, owszem wielkiej liczbie piszących wcale nie szkodzą. Tylko tacy, którzy mają usposobienie do tego kurczu muszą się wystrzegać pisania piórami stalowemi, a kto pierwsze poczuje znaki kurczu, niech je natychmiast porzuci i weźmie się do piór gęsiich.

Nietylko dla piszących szkodliwe są pióra stalowe ale i dla osób grających na instrumencie muzycznych. Już dawniej B r u c k, R e u t e r, L a n g e n b e c k uważali, że u grających kurcz przy pisaniu często powstaje, teraz zaś to się daleko częściej spostrzegać daje. Dr. P i e p e r z *Paterborn* sam na sobie doświadczył szkodliwego wpływu używania piór stalowych. Już od pół roku uważał przy pisaniu temi piórami ślady kurczu, gdy raz przy uderzeniu mocnego akordu nagle powstał silny ból w palcach i przegubie ręki. To samo powtarzało się zawsze, ile razy chciał wykonać tryl, albo silniej na klawisze uderzyć, co do tego stopnia się posunęło, że musiał zaprzestać grania na fortepianie. Gdy jednak ciągle to cierpienie i przy pisaniu się powiększało, postanowił porzucić pióra stalowe, i wkrótce po używaniu piór gęsiich, znikły wszelkie dolegliwości i przeszkody tak przy pisaniu jako też przy graniu.

Podobne wypadki zdarzają się często, i dla tego uważamy tę okoliczność godną zastanowienia, i zwracamy uwagę osób wiele piszących i grających na instrumencie, ażeby wystrzegały się używania piór stalowych w pisaniu.

WIADOMOŚCI

O cenach targowych praktykowanych po miastach w guberni Warszawskiej w m-cu wrześniu.

Wymienienie miasta.	Pszensica		Żyto		Jęczmień		Owies		Groch		Kartofle		Okowity garniec	
	rub.	k.	rub.	k.	rub.	k.	rub.	k.	rub.	k.	rub.	k.	rs	kop
Gombin	4 17	2	19 1/2	1 68	1 17	2 43	72	—	75					
Kalisz	3 69 1/2	2 11 1/2	1 47	1 3	2 8	70	1 18							
Koło	4 12 1/2	2 30	1 62	1 38	2 40	71	1 9 1/2							
Łęczycza	4 26	2 67	1 68	1 35	2 40	82	1 20							
Piotrków	3 87	2 34	1 20	91 1/2	1 61	60	1 50							
Rawa	3 60	1 86	1 56	1 2	2 40	58	— 75							
Wieluń	3 71	2 36	1 80	90	—	78 1/2	1 50							
Włocławek	4 62	2 10	1 48	1 48	1 95	60	1 35							

Gdańsk 12 października. Stan tutejszej giełdy zbożowej nie zmienił się bardzo; przybywające dowozy po niższych cenach chętnego znajdują kupca. Wczoraj sprzedano 30 łasztów pszenicy po 487 do 500 zł. gd., a dziś 150 łasztów po 440 zł. gd. za 128 funtowe, za ważne zaś gatunki płacono po 597 1/2 zł. gd. (złp. 39 gr. 25 korzec). Dalej sprzedano 60 łasztów żyta 125 do 126 funtowego po 207 1/2 do 210 zł. gd. (złp. 14 korzec) i ze szpiczlerzy około 30 łasztów 120 funtowego po 205 zł. gd. Trochę grochu także sprzedano po 300 do 315 zł. gd. Na rynku miejskim zmniejsza się dowóz pszenicy, za to obfitszy jest żyta, które płać po 210 zł. gd., jęczmień w zwyczajnych gatunkach płać po 180 zł. gd. za 120 funtowy po 234 zł. gd., kiedy jest świeży i pięknego koloru.

Łondyn 7 października. Dowozy angielskiej pszenicy w ciągu tygodnia mierne były, za to zagranicznej pszenicy 20,350 kwarterów przywieziono. Ze zaś na dzisiejszym targu mało znajdowało się

